

LUPP 2023 – Ungas livssituation i Öckerö kommun

FoU-rapport april 2024

Åsa Nilsson & Miriam Hansen

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2024
FoU i Väst
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se
www.goteborgsregionen.se
Åsa Nilsson & Miriam Hansen

Innehåll

LUPP-undersökningen i Öckerö kommun.....	4
Om målgrupp, genomförande och resultatens tolkningsram	6
Målgrupp.....	6
Genomförande och svarsfrekvens.....	6
Om resultatredovisningen	7
Sammanfattade resultat	8
LUPP 2023 i Öckerö kommun visar till exempel att.....	8
Fritid	9
Skolan	9
Samhälle och demokrati	10
Trygghet.....	12
Hälsa och livstillfredsställelse.....	13
Arbete.....	16
Framtid	16
Slutord	17
Bilaga.....	18
Resultatdiagram.....	20

LUPP-undersökningen i Öckerö kommun

Öckerö kommun strävar efter att skapa en samhällsmiljö där kommunens ungdomar trivs, utvecklas och ges möjligheter att uppnå sin fulla potential. För att säkerställa detta och få en djupare förståelse för de behov, önskemål och utmaningar som de unga invånarna möter, genomförde kommunen hösten 2023 LUPP-undersökningen.

Sveriges ungdomspolitiska mål är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Ungdomspolitiken är sektorsövergripande och omfattar alla de beslut och åtgärder som påverkar villkoren för ungdomar inom en rad olika områden, såsom arbete, boende, utbildning, hälsa, fritid, kultur och inflytande.

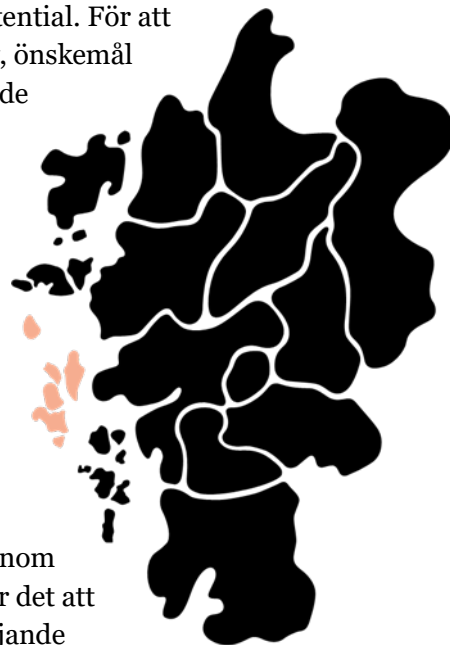
Genomförandet av LUPP-undersökningen är en del av en långsiktig strategi för att kontinuerligt utvärdera och förbättra kommunens insatser för ungdomarna. Öckerö kommun har tidigare genomfört LUPP 2017 och 2011. Genom att regelbundet samla in data och utvärdera resultaten går det att följa utvecklingen och skapa förebyggande och hälsofrämjande åtgärder för ungdomar i kommunen.

Genom att lyssna på och ta vara på ungdomarnas röster vill kommunen skapa förutsättningar för att alla ska kunna växa, trivas och bidra till samhällets utveckling på bästa möjliga sätt. Ett resultat av LUPP 2017 var att kommunen startade upp *Demokratiforum*, ett forum där representanter från samtliga klasser från högstadierna och gymnasiet i kommunen bjuds in tillsammans med representanter från de politiska partierna till fyra forum per år. Här diskuteras aktuella teman som ungdomarna själva är med och ta fram, och på så vis kommer kommunens unga närmare beslutsfattarna i frågor som berör dem.

LUPP-enkäten är ett nationellt verktyg som tillhandahålls av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).¹ Själva enkätinsamlingen svarar kommunen för. I genomförandet av LUPP 2023 samverkar Öckerö kommun med nio andra kommuner i Göteborgsregionen², med stöd från GR, FoU i Väst som ansvarar för föreliggande resultatrapport.

LUPP-enkäten innehåller många frågor. Fokus i denna redovisning ligger på de enkätfrågor som, inom olika områden, kan fungera som indikatorer på social hållbarhet.³

Resultaten presenteras tematiskt utifrån de avsnitt som LUPP-enkäten innehåller (men i lite annan ordning): fritid; skola; samhälle och demokrati; trygghet; hälsa; arbete och framtid.

¹ Lupp står för *Lokal uppföljning av ungdomspolitiken*. Läs mer här: <https://www.mucof.se/lupp>

² Ale, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Partille, Stenungsund och Tjörn.

³ Samma fokus har gällt de tidigare LUPP-rapporter som GR, FoU i Väst har tagit fram på uppdrag av samverkande kommuner i Göteborgsregionen.

Öckerö kommuns genomförande av LUPP är avgränsat till målgruppen ungdomar i årkurs 8 (medan sju av GR-kommunerna även har genomfört enkäten med ungdomar i gymnasiets årskurs 2).

Rapportupplägget speglar övriga lokala LUPP-rapporter från GR, FoU i Väst. Resultaten redovisas och beskrivs i sammanfattad form, för att underlätta jämförelser mellan svarsgrupper och mellan kommuner.

De lokala rapporterna kommer att följas av en fördjupande analysrapport baserad på det sammantagna enkätunderlaget från de tio kommuner i Göteborgsregionen som genomfört LUPP 2023, som en del av kommunernas uppdrag till GR, FoU i Väst. Rapporten kommer ha fokus på psykisk hälsa. Därutöver publiceras under våren/försommaren 2024 en diagramrapport där samtliga kommuners resultat redovisas för direkt jämförbarhet inklusive en bakgrunds- och metodbeskrivning av kommunernas genomförande (se www.goteborgsregionen.se/lupp).

Om målgrupp, genomförande och resultatens tolkningsram

Målgrupp

Genomförandet av LUPP 2023 i Öckerö kommun omfattade kommunens elever i årskurs 8, inklusive fåtalet förekommande ungdomar som bor i någon annan kommun och går i någon av skolorna i Öckerö kommun.

Genomförande och svarsfrekvens

Svarsperiod för LUPP 2023 var under oktober–november. I Öckerö kommun besvarade ungdomarna enkäten under perioden 13 oktober–22 november 2023. Nästan två tredjedelar av svaren (64 procent) samlades in under två dagar i oktober, övriga under november.⁴

Enkäten genomfördes i klassrumsmiljö på de tre skolorna i kommunen: Hedens skola, Brattebergsskolan och Betelskolan. Ungdomarna besvarade enkäten via en digital länk.

Målgruppens urval omfattar totalt 157 elever vid de tre skolorna. Totalt erhöles svar från 139 ungdomar, motsvarande en svarsfrekvens på 89 procent.

Svarsfrekvensen var 100 procent på Hedens skola, medan den var lite lägre på de två övriga skolorna (87 procent på Betelskolan och 81 procent på Brattebergsskolan). Det gör att elever på Hedens skola är något överrepresenterade i svarsunderlaget, främst på bekostnad av elever på Brattebergsskolan som är något underrepresenterade.

Killarna har svarat i något större utsträckning än tjejerna vilket gör killarna svagt överrepresenterade i svarsunderlaget.

Enkäten innehöll en fråga om hemkommun och en om kommunområde. Enligt den information som har erhållits från kommunen bodde samtliga elever i kommunen när enkäten genomfördes. I svarsgruppen har dock fyra elever angett att de bor i en annan kommun. Naturliga orsaker kan vara att de hunnit flytta när de besvarade enkäten eller att de bor växelvis hos föräldrar på olika håll.

Utifrån svaren på frågan om kommunområde var svarsfrekvensen högre för de boende på Hönö/Fotö samt Öckerö/Hälsö jämfört med gruppen som bor på kommunens övriga öar. Men andelen ungdomar från ”övriga öar” i svarsunderlaget avviker inte mer än 3 procentenheter jämfört med fördelningen i urvalet (de utgör 15 procent av svaren jämfört med 18 procent av samtliga elever).

Sammanfattningsvis har undersökningen en hög svarsfrekvens och ett svarsunderlag som är tämligen representativt för målgruppen i de avseenden som är möjliga att kontrollera. Detaljerad information om urval, svarsfrekvens och representativitet återfinns i rapportens bilaga (tabeller 1 och 2).

Eftersom bortfall i skolundersökningar generellt tenderar att vara kopplat till elevfrånvaro riskerar resultaten i övrigt att i någon mån underskatta olika tecken på

⁴ Datainsamlingen skedde 13 oktober, 26 oktober, 17 november, 20 november, 22 november (mellan 4 och 51 svar per tillfälle).

ohälsa och tvärtom överskatta engagemang i såväl skolfrågor som vidare samhällsfrågor.

Om resultatredovisningen

Rapportupplägget speglar övriga lokala LUPP-rapporter från GR, FoU i Väst. Resultaten redovisas och beskrivs i sammanfattad form, för att underlätta jämförelser mellan svarsgrupper och mellan kommuner.

Resultaten i rapporten redovisas genomgående uppdelat på tjejer och killar⁵. Öckerö kommuns resultat jämförs samtidigt med ett ”GR-snitt” baserat på resultaten från samtliga tio kommuner i Göteborgsregionen som genomfört LUPP i åk8⁶. Genomsnittet avser resultatet i en genomsnittlig ”GR-kommun” oavsett hur många ungdomar som bor i kommunen, det vill säga kan sägas vara en referenspunkt utifrån ett verksamhetsperspektiv.⁷

Nästan samtliga redovisade frågor och resultat från LUPP 2023 kan jämföras med Öckerö kommuns resultat från LUPP 2017, då kommunen senast genomförde enkäten. I de fall frågor och svarsalternativ är jämförbara ingår även Öckerö kommuns resultat från LUPP 2011.

Därutöver redovisas resultaten nedbrutna på tre övergripande kommunområden:

- Hönö, Foto
- Öckerö, Hälsö
- Övriga öar (enkätens svarsalternativ: ”Björkö, Grötö, Kalvsund, Källö-Knippla, Hyppeln, Rörö”).

Av de totalt 139 enkätsvaren utgörs drygt hälften av svar från boende på Hönö/Foto (se bilagans tabell 2). Områdesalternativen är inte jämförbara med indelningen i LUPP 2017 (”Hönö”, ”Öckerö”; Övriga öar”).

⁵ De två ungdomar som har svarat ”annan könstillhörighet” ingår i resultatredovisningen av samtliga.

⁶ Ale, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

⁷ Alternativet är att redovisa resultatet för en *genomsnittlig ungdom* i kommunerna sammantaget, där resultatet i större kommuner, med fler invånare, får större genomslag än resultatet i mindre kommuner. Genomsnittet som redovisades i LUPP-rapporterna 2017 och 2013 är av detta slag. Att det är olika kommuner som har ingått olika år är också en orsak till att GR-snittet inte kan jämföras över tid.

Sammanfattade resultat

LUPP 2023 i Öckerö kommun visar till exempel att...

- Drygt var tredje ungdom i åk8 saknar fritidsaktiviteter där de bor, i högre grad tjejer än killar (vanligare erfarenhet bland Öckerös tjejer än GR-snittets tjejer).
- Ungefär sju av tio ungdomar i åk8 är medlemmar i en förening, vilket är fler än GR-snittet.
- Ungefär nio av tio åk8-ungdomar är ganska eller mycket nöjda med fritiden.
- Jämfört med 2017 är en mindre andel av ungdomarna i åk8 nöjda med skolundervisningen, men beträffande möjligheten till stöd är resultatet detsamma.
- Det är färre åk8-ungdomar som uppger att de *alltid* är trygga i skolan (en för dem obligatorisk miljö) – 2023 gäller det tre av tio tjejer, fyra av tio killar.
- Många ungdomar i åk8 vill vara med och bestämma i olika skolfrågor – men det är väsentligt färre som upplever att de får göra det.
- Bara en dryg tredjedel av ungdomarna i åk8 uppger att de vill vara med och påverka i frågor som rör kommunen – en betydligt mindre andel än 2017.
- Drygt hälften av ungdomarna i åk8 uttrycker förtroende för politiker – en större andel än 2017. Knappt tre av fyra har förtroende för vuxna i allmänhet.
- Drygt en tredjedel av ungdomarna i åk8 uppger att de under det senaste halvåret blivit utsatta för brott eller hot om brott (fyra av tio killar; tre av tio tjejer). En stor del av hoten sker på sociala medier / online.
- Nästan varannan ungdom i åk8 upplever otrygghet i någon vardagsmiljö (mer än varannan tjej); det handlar särskilt om stan/centrum och kollektivtrafiken.
- Ungefär var tredje ungdom i åk8 har utsatts för mobbning under det senaste halvåret – dock en mindre andel än 2017.
- Den självskattade hälsan har försämrats sedan 2011, tydligast för killarna. 2023 svarar knappt tre av fyra ungdomar i åk8 att de mår ganska/mycket bra (74 procent killar, 70 procent tjejer). Könsskillnaden är större beträffande upplevda besvär. Ett vanligt frekvent besvär är stress, som mer än dubbelt så många tjejer som killar rapporterar (52 mot 23 procent). Könsskillnaden är stor även när det kommer till huvudvärk, magont och nedstämdhet.
- Det är fler åk8-ungdomar som tränar regelbundet än tidigare, särskilt killar.
- Nästan var tionde ungdom i åk8 uppger sig röka e-cigaretter varje vecka.
- Det är fler killar i åk8 som uppger att de snusar, dricker alkohol och har använt narkotika än tidigare.
- Tre av tio ungdomar hade ett sommarjobb inför höstterminen i åk8 – men mer än dubbelt så många killar som tjejer (42 mot 17 procent).
- Drygt 70 procent av ungdomarna på åk8 räknar med att de kommer att läsa vidare på gymnasiet (direkt eller senare) – en något mindre andel än 2017.

Mer detaljerade resultat återfinns i rapportens diagramdel. Resultaten från samtliga temaområden sammanfattas mer utförligt i följande avsnitt.

Fritid

Tre av tio ungdomar i åk8 tycker att det finns för lite att göra på fritiden. Detta gäller tjejer i högre grad än killar (38 mot 21 procent), en könsskillnad som är större än i förra mätningen 2017. Könsskillnaden återfinns även i genomsnittet för de tio kommuner i Göteborgsregionen som genomfört LUPP 2023 (om än inte lika stor).

Något fler tycker att det saknas fritidsaktiviteter där de bor, drygt var tredje ungdom. Även här är de kritiska rösterna vanligare bland tjejer än killar – vilket dock inte gäller GR-snittet, där andelen är ungefär jämnstor hos tjejer och killar. Det är också tjejerna som står för Öckerö kommuns större andel 2023 jämfört med 2017.

Både när det gäller synen på fritidsutbudet generellt och ur det mer lokala perspektivet är andelen kritiska röster större i Öckerö kommun jämfört med GR-snittet. Inom kommunen är negativa uppfattningar om fritidsutbudet vanligare bland de åk8-ungdomar som bor på "övriga öar" än Hönö/Fotö och Öckerö/Hälsö, det vill säga bland de boende på Björkö, Grötö, Kalvsund, Källö-Knippla, Hyppeln och Rörö. I denna grupp uppger hälften att de saknar fritidsaktiviteter där de bor, vilket kan jämföras med var fjärde på Öckerö/Hälsö.

Ungefär sju av tio ungdomar i åk8 är medlemmar i någon förening, tjejer i lite större utsträckning än killar: 74 mot 67 procent. Andelen totalt är ungefär densamma som 2017 (då könsskillnaden var lite större). Det är lite vanligare med föreningsmedlemskap i Öckerö kommun jämfört med GR-snittet. Inom kommunen är andelen föreningsmedlemmar större på Öckerö/Hälsö och Hönö/Fotö än på övriga öar.

På frågan hur nöjd eller missnöjd man är med fritiden är resultatet för Öckerö kommun jämförbart med GR-snittet. Ungefär nio av tio ungdomar i åk8 svarar att de är ganska eller mycket nöjda, såväl tjejer som killar. Andelen är lite större än 2017 (90 mot 85 procent). Inom kommunen är andelen nöjda allra störst på "övriga öar", det vill säga trots att man här tenderar att vara mindre nöjd med utbudet av aktiviteter. Men skillnaderna utifrån kommunområde är relativt liten.

Det stora flertalet svarar att de är ganska eller mycket nöjda när det gäller kompisar (strax under GR-snittet). Andelen är något större än 2017 (93 mot 90 procent). Andelen är lite större hos killar än tjejer: 96 mot 89 procent.

För en del ungdomar sätter ekonomin gränser för fritidsaktiviteterna: 12 procent av ungdomarna i åk8 beskriver upprepade erfarenheter av att inte kunna göra eller köpa något "som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd", i nära nivå med GR-snittet (11 procent). Resultatet innebär en dubbling jämfört med 2017 (6 procent). Det är i första hand killarnas andel som vuxit, från 3 till 14 procent, med resultatet att könsskillnaden 2023 är den omvända jämfört med 2017. Andelen är störst på Hönö/Fotö och minst på "Övriga öar". Resultaten visar däremot på en något minskad andel åk8-ungdomar som oroar sig för sina föräldrars ekonomi hösten 2023 jämfört 2017 (9 mot 12 procent), en minskning som enbart tjejerna står för, men andelen 2023 är fortfarande något större hos tjejer än killar (11 mot 7 procent). Även i detta fall är andelen störst på Hönö/Fotö.

Skolan

På frågan om vad de tycker om skolundervisningen svarar ungefär tre av fyra ungdomar i åk8 att den är ganska eller mycket bra, det gäller killar likväl som tjejer. En lite mindre andel är nöjda med möjligheten att få hjälp eller stöd vid behov,

här handlar det om drygt två av tre, fortfarande utan könsskillnad. Beträffande undervisningen är bilden mindre positiv jämfört med 2017, medan den är mer lik beträffande stödet. Den mest positiva uppfattningen om såväl undervisningen som möjligheten till hjälp/stöd återfinns hos åk8-ungdomarna som bor på Hönö/Fotö. Totalt är resultatet för Öckerö kommun ungefär detsamma som GR-snittet när det kommer till undervisningen medan det för möjligheten till hjälp/stöd är något mindre positivt.

Drygt två av tre ungdomar i åk8 uppger att de trivs med stämningen i skolan. Andelen är dock mindre för tjejer, 60 procent, att jämföra med 74 procent av killarna. Könsskillnaden finns även i GR-snittet men resultatet för Öckerö kommun är lite bättre, tydligast beträffande tjejerna. Öckerös resultat är dock något sämre 2023 än 2017. Inom kommunen tycks åk8-ungdomarna som bor på Hönö/Fotö trivas i lite högre grad än övriga.

Bara 37 procent av ungdomarna i åk8 uppger att de *alltid* är trygga i skolan, en för dem obligatorisk miljö. Bland tjejer gäller det bara 30 procent. Könsskillnaden syns även i GR-snittet, där den är ännu större. Andelen alltid trygga åk8-ungdomar i Öckerö kommun är påtagligt mindre än 2017, hos både tjejer och killar. Skillnaden är relativt liten mellan de tre kommungrupperna (32–40 procent).

Det finns ett utbrett intresse för att vara med och bestämma i olika skolfrågor. Det gäller allra mest schemat och skolmaten, som nästan 80 procent av ungdomarna i åk8 uppger att de vill vara med och bestämma om (ganska eller väldigt mycket). Mellan 61 och 74 procent ger motsvarande svar angående hur de ska arbeta, läxorna, proven och vad de får lära sig, och drygt hälften ifråga om skolans ”regler” och skolmiljön inne. Minst utbrett är intresset för att påverka skolmiljön ute, drygt 40 procent.

Det är dock väsentligt färre som upplever att de får vara med och bestämma om dessa saker. Denna typ av ”inflytandegap” är störst ifråga om schemat och maten. Minst gap gäller skolmiljön ute, där intresset alltså är relativt litet men andelen som uppger att de får vara med och bestämma (ganska eller väldigt mycket) också är relativt stor. Gapet är litet även beträffande skolmiljön inne och, relativt sett, även när det gäller hur de ska arbeta, trots ett relativt stort intresse i det senare fallet.

Den här typen av inflytandegap är inget nytt eller unikt för Öckerö. Med fokus på dels arbetsformer, dels skolmiljön inne, kan konstateras att gapets storlek beträffande arbetsformer var mindre 2011 då fler upplevde att de fick vara med och bestämma (trots att också något fler var intresserade då). Vad gäller den inre skolmiljön har inflytandegapet varit ungefär lika stort, relativt sett, vid de tre mätåren. Även om det upplevda inflytande var större 2011 gällde det i detta fall tydligare även intresset. Vidare kan konstateras att könsskillnaderna är relativt små. Tjejerna uttrycker i lite högre grad intresse, tydligast beträffande den inre skolmiljön, samtidigt som de i något högre grad upplever att de får vara med och bestämma om skolmiljön.

Samhälle och demokrati

Drygt var tredje ungdom i åk8 uppger att de vill vara med och påverka i frågor som rör kommunen, lite fler tjejer än killar (ett könsmönster som anas även i GR-snittet). Andelen är betydligt mindre jämfört med 2017 och 2011. Förändringen

jämfört med tidigare års LUPP-mätningar är också stor i övriga GR-kommuner som gjort LUPP 2023.⁸ Inom kommunen är andelen som uttrycker intresse för att vara med och påverka störst bland ungdomarna som bor på Öckerö/Hälsö, där det gäller varannan åk8-ungdom.

En del ungdomar har på olika sätt gett uttryck för sina åsikter i samhällsfrågor eller politik under det senaste året, offentligt eller i dialog med vänner eller familj⁹. Det gäller ungefär sex av tio ungdomar i åk8, lite oftare killar än tjejer. Könsskillnaden är svagt den omvända i GR-snittet. Den här typen av samhällsengagemang tycks vara störst bland åk8-ungdomarna som bor på Öckerö/Hälsö och på ”övriga öar” och minst på Hönö/Fotö.

23 procent av ungdomarna i åk8 tror sig ha ganska eller mycket stora möjligheter att själv föra fram åsikter till beslutsfattare, en andel strax över GR-snittet (20 procent). Andelen är också större än tidigare, särskilt jämfört med 2011 då den var 14 procent. Ökningen gäller särskilt tjejer, med resultatet att tjejernas andel 2023 är något större än killarnas (medan GR-snittet visar på en liten omvänd könsskillnad). Skillnaderna mellan kommungrupperna är relativt små, men det kan noteras att andelen åk8-ungdomar som bor på Öckerö/Hälsö ligger över kommungenomsnittet.

Drygt hälften av ungdomarna i åk8 uttrycker ett ganska eller mycket stort förtroende för politiker. Det är väsentligt fler än i mätningen 2017: 55 mot 39 procent. Andelen 2023 är också större än GR-snittet, vilket i första hand handlar om ett mer utbrett förtroende bland tjejerna i Öckerö kommun, där andelen ökat mer sedan 2017 än hos killarna, vilket har jämnat ut könsskillnaden som fanns 2017.

I jämförelse uttrycker nästan tre av fyra ungdomar motsvarande förtroende för vuxna i allmänhet. Detta är en något större andel än 2017, tydligast hos tjejerna – och 2023 är i princip borta den könsskillnad som fanns 2017. Även det här mer generella vuxenförtroendet är lite mer utbrett i Öckerö kommun jämfört med GR-snittet, men i detta fall gäller det enbart tjejerna. Medan politikerförtroendet inte varierar så mycket mellan de tre kommunområdena varierar det bredare vuxenförtroendet lite mer: förtroendet tycks vara mest utbrett på Öckerö/Hälsö och minst på ”Övriga öar”.

LUPP-enkäten innehåller en fråga om ungdomarnas kunskaper om sina rättigheter enligt barnkonventionen samt om deras uppfattning om de flesta vuxnas kunskaper inom samma område.¹⁰ Av ungdomarna i åk8 uppger 62 procent att de åtminstone delvis känner till sina rättigheter (en del av dessa vet även vad rättigheterna kan innebära för dem i praktiken). Andelen för Öckerö kommun är större än GR-snittet (55 procent). Det är ingen nämnvärd skillnad mellan killar och tjejer (inte heller i GR-snittet). Tilliten till den egna kunskapen tycks vara störst bland åk8-ungdomarna som bor på Öckerö/Hälsö och minst bland dem på Hönö/Fotö (där det gäller varannan).

Tilltron är generellt större till ”de flesta vuxnas” kunskaper om barnkonventionen. Nästan tre av fyra ungdomar i åk8 tror att de flesta vuxna åtminstone delvis känner

⁸ Det kan tilläggas att även intresset för politik och för samhällsfrågor generellt är mindre i LUPP 2023 jämfört med LUPP 2020 sett sammantaget till de GR-kommuner som ingått dessa år.

⁹ De sju delfrågorna lyder: Tagit kontakt med någon politiker, tjänsteperson eller beslutsfattare i kommunen; Skrivit ett förslag (medborgarförslag) till kommunens politiker; Deltagit i demonstration; Diskuterat samhällsfrågor/ politik på forum eller bloggar på internet; Gillat/delat inlägg om samhällsfrågor/politik på internet; Diskuterat samhällsfrågor/politik med vänner eller familj; Engagerat dig politiskt/i en samhällsfråga genom en förening* [följt av förklaring i not].

¹⁰ Frågorna och svarsalternativen är något reviderade jämfört med en liknande fråga i LUPP 2020.

till barnets rättigheter, en tilltro som i högre grad återfinns hos tjejer än killar: 80 mot 69 procent. Tjejernas andel är också större än GR-snittets tjejer. När det gäller tilltron till de vuxnas kunskaper är skillnaden mellan kommunområdena relativt liten.

Trygghet

Mer än var tredje ungdom i åk8 beskriver att hen under det senaste halvåret blivit utsatt för brott – stöld, misshandel och/eller sexuellt våld/utnyttjande – eller hot om brott (36 procent). Detta gäller fyra av tio killar mot tre av tio tjejer. Andelen som har utsatts i Öckerö kommun är lite större än GR-snittet, tydligast beträffande killarna. Killarnas andel är också något större jämfört med förra mätningen 2017, men ännu tydligare i den jämförelsen är en mindre andel tjejer som utsatts 2023 än 2017 (30 mot 41 procent). (Den generellt stora förändringen mellan 2011 och 2017 ska tolkas försiktigt på grund av ändrad frågekonstruktion). Skillnaderna mellan de tre kommunområdena är små.

Det flest ungdomar i åk8 har utsatts för (under halvårsperioden) är stöld, vilket gäller nästan var fjärde, dock lite vanligare bland killar än tjejer: 26 mot 17 procent. Hot är också relativt vanligt: 15 procent har upplevt det ”online” och 13 procent ”IRL” – och läggs dessa två arenor samman har 19 procent upplevt hot antingen online eller IRL (dessa erfarenheter överlappar i viss mån). Även detta är vanligare bland killar än tjejer. På nästa nivå uppger totalt 5 procent av ungdomarna att de har utsatts för misshandel – återigen fler killar än tjejer. Därtill uppger 5 procent att de varit med om sexuellt våld/utnyttjande online, och 2 procent att de har varit med om detta IRL – och läggs dessa samman har 7 procent blivit utsatta av sexuellt våld/utnyttjande online eller IRL. Här är andelen tvärtom större bland tjejer än killar.

Utifrån nya delfrågor i LUPP 2023 framgår också att 15 procent av ungdomarna i åk8 har sett någon annan bli utsatt för misshandel eller våld under det senaste halvåret, utan någon större könsskillnad. Ungefär var tionde ungdom uppger också att de under samma tidsrymd har varit med om att någon har spridit bilder på dem mot deras vilja (utan könsskillnad).

En analys av den upplevda tryggheten i nio olika vardagsmiljöer pekar på att nästan varannan ungdom i åk8 upplever otrygghet i minst någon av miljöerna (46 procent). Det finns dock en påtaglig könsskillnad med generellt mer otrygga tjejer: 56 procent av tjejerna och 41 procent av killarna uppger att de sällan eller aldrig är trygga i minst en av de nio miljöer som ingår i enkätfrågan. Könsskillnaden var ännu lite större 2017, då andelen otrygga killar var mindre än 2023. Särskilt killarnas andel är också större än GR-snittet 2023. Inom kommunen är andelen otrygga ungdomar i åk8 lite större bland de boende på ”Övriga öar” än på Hönö/Foto och Öckerö/Hälsö.

De miljöer som flest uppfattar som otrygga är stan/centrum och kollektivtrafiken (”på buss, tåg eller liknande”). Här uppger 30 respektive 25 procent av ungdomarna i åk8 att de sällan eller aldrig är trygga. Det handlar dock om en större andel tjejer än killar. Könsskillnaden är särskilt stor beträffande kollektivtrafiken, där 38 procent av tjejerna är otrygga jämfört med 14 procent av killarna. När det handlar om skolan, ungdomens hus/fritidsgård, träningen/fritidsaktiviteterna samt i bostadsområdet är dock andelen otrygga killar större än andelen otrygga tjejer. Medan stan/centrum och kollektivtrafiken sticker ut för tjejerna är otryggheten för killarna nästan lika vanlig i

skolan som i kollektivtrafiken, och detsamma gäller ungdomens hus/fritidshus för de killar som vistas där – men jämfört med tjejerna handlar det alltså om mindre andelar otrygga.

Nästan var tredje ungdom i åk8 uppger att hen har blivit mobbad, trakasserad eller utfryst under det senaste halvåret (32 procent). 7 procent uppger att de varit utsatta under en längre period. Killarna framstår som mer utsatta än tjejerna, särskilt sett till längre perioder av mobbning (11 procent, mot 2 procent av tjejerna). I GR-snittet är det tvärtom en större andel utsatta tjejer än killar. Så såg det ut även i Öckerö kommun 2017, men 2023 är andelen drabbade killar större än 2017 medan andelen drabbade tjejer har minskat betydligt. Skillnaderna mellan kommunområdena är förhållandevis små.

Drygt var tredje ungdom i åk8 uppger att hen under senaste halvåret har blivit orättvist behandlad, ”på ett sätt så att du har mått dåligt” (36 procent). Andelen minskar till 14 procent sett till dem som upplevt detta flera gånger. När det gäller orättvis behandling syns ingen tydlig könsskillnad. På totalen liknar Öckerö kommuns resultat GR-snittet, men GR-snittet visar på en påtagligt större andel utsatta tjejer än killar. Jämfört med 2017, och med fokus på de som utsatts flera gånger under det senaste halvåret, har andelen minskat något bland tjejer men tvärtom fördubblats bland killar. Det finns inga nämnvärda skillnader mellan de tre kommunområdena.

Hälsa och livstillfredsställelse

Knappt tre av fyra ungdomar i åk8 beskriver sin hälsa som ganska eller mycket bra. Det gäller tjejer i något mindre utsträckning än killar: 70 mot 74 procent. Könsskillnaden är dock mer påtaglig med fokus på dem som beskriver sin hälsa som *mycket* bra: 17 mot 31 procent. Könsskillnaden framträder betydligt tydligare i GR-snittet. I jämförelse med GR-snittet är dock den självskattade hälsan bland tjejer i Öckerö kommun bättre medan den bland killarna tvärtom är sämre. Hos både tjejer och killar har den självskattade hälsan minskat sedan Öckerö kommuns första LUPP-mätning 2011, då det var 82 procent av samtliga åk8-ungdomar som uppgav att hälsan var ganska eller mycket bra.

Skillnaden i hälsa mellan tjejer och killar är större när det kommer till rapportering av hälsobesvär. Nästan tre av fyra tjejer i åk8 uppger någon typ av hälsobesvär (73 procent) – huvudvärk, magont, stress, nedstämdhet/deppighet och/eller sömnproblem – som de har haft minst flera gånger i veckan under det senaste halvåret. Hos killarna gäller det nästan varannan (46 procent). Förhållandet i Öckerö kommun är nära en spegelbild av GR-snittet (killarnas andel ligger strax över GR-snittet). Jämfört med 2017 är det färre som rapporterar frekventa hälsobesvär 2023 – vilket enbart handlar om en minskad andel tjejer. Det innebär också att könsskillnaden har krympt jämfört med 2017 (en lite större andel killar som rapporterat besvär bidrar också till det). Inom Öckerö kommun tycks hälsobesvär vara vanligast bland åk8-ungdomarna som bor på de andra öarna än Hönö/Fotö och Öckerö/Hälsö.

Det allra vanligaste hälsobesväret som omfattas av LUPP-enkätens fråga är stress. Detta gäller dock bara för tjejerna, där ungefär varannan uppger att de besväras av stress minst flera gånger i veckan, att jämföra med knappt var fjärde kille. Bland killarna är det nästan dubbelt så vanligt att känna sig aggressiv eller arg (41 procent).

Det senare är ett nytt ”besvärsområde” i LUPP-enkäten som inte ingår i det mått på hälsobesvär som har redovisats i tidigare GR-rapporter och inte heller har tagits med i det sammanfattade måttet på hälsobesvär i denna rapport. Att känna sig aggressiv eller arg minst flera gånger i veckan är för övrigt ungefär lika vanligt hos tjejerna (44 procent). Nedstämdhet och insomningssvårigheter har nästan tre av tio åk8-ungdomar problem med lika ofta – beträffande nedstämdhet gäller det dock tjejer i väsentligt större utsträckning än killar (41 mot 18 procent). Dålig nattsömn drabbar ungefär lika många tjejer och killar (ungefär var femte), medan huvudvärk och magont är vanligare bland tjejer (ungefär tre av tio) än killar (10 respektive 14 procent).

LUPP-enkäten 2023 innehåller en fråga där respondenten ombeds att reflektera över vad de eventuella psykiska hälsobesvären i föregående fråga beror på.¹¹ Frågan är inte knuten till något enskilt besvär utan allmänt formulerad. Svartalternativen inkluderar 12 orsaker samt möjligheten att svara ”annat” och ”vet inte” (personer utan hälsobesvär kunde först ange det som svar och gå vidare till nästa fråga). Den utan konkurrens vanligaste orsaken till hälsobesvären enligt ungdomarna själva är skolarbete. Totalt anger nästan två av tre åk8-ungdomar skolarbete som orsak, en något större andel tjejer än killar: 68 mot 63 procent. Men fler orsaker anges. Ungefär var fjärde svarar ”kompisar” (var tredje tjej). Ungefär var femte svarar ”sociala medier”, och lika många ”osäker framtid” – i båda fallen med lite större andel killar än tjejer. Tjejer nämner i ungefär dubbelt så hög grad än killar ”familjen” (20 mot 11 procent), medan det bara är killar som nämner ”datorspelande” (21 procent). Andra orsaker som omfattas av enkätfrågans fasta svartalternativ anges av som mest 12 av tjejerna/killarna. Det kan noteras att nästan var femte ungdom besvarar frågan med ”Jag vet inte”. Ungefär lika många anger för övrigt ”Annat” som orsak – en viktig fråga att borra vidare i tillsammans med ungdomarna i återkopplingen av resultaten. De övergripande resultaten med skolarbetet i topp av ungdomarnas egna förklaringar till hälsobesvär känns igen från de kommuner som tidigare haft med den här frågan som extrafråga i LUPP.

Relaterat till upplevda orsaker bakom hälsobesvär kan konstateras att ungefär åtta av tio ungdomar i åk8 uppger att de tränar – ”så att du blir andfådd eller svettas” – flera gånger i veckan. Det är dock stor könsskillnad, med bara sju av tio tjejer och drygt nio av tio killar – en könsskillnad som är lite större än i GR-snittet, framför allt beroende på en större andel av killarna i Öckerö kommun som uppger att de tränar frekvent. Nästan var tionde åk8-ungdom uppger tvärtom att hen tränar som oftast några gånger i månaden (då anger ändå enkätfrågan: ”Räkna träning både i och utanför skolan.”) – hos tjejerna gäller det 14 procent, mot 3 procent av killarna. Återigen är det i första hand killarnas resultat som skiljer sig från GR-snittet. En jämförelse med Öckerö kommuns resultat från 2011 och 2017 visar att killarnas relativt stora andel 2023 sticker ut även över tid. Jämfört med 2011 är andelen 2023 större även för tjejerna, och totalt sett visar jämförelsen över tid på en positiv utveckling. Det kan tilläggas att andelen träningsaktiva åk8-ungdomar är större på Höno/Fotö och Öckerö/Hälsö än på gruppen som bor på övriga öar.

¹¹ Frågan har, i nästan samma utformning, ställts av enskilda kommuner i Göteborgsregionen i tidigare LUPP-enkäter.

Ungefär 5 procent av ungdomarna i åk8 uppger att de röker minst varje vecka – killar i högre grad än tjejer. Killarnas andel på 8 procent är större än GR-snittets killar. Killarnas andel är också större än i tidigare mätningar, medan tjejernas andel tvärtom har minskat. Inom Öckerö kommun tycks rökning bland åk8-ungdomarna vara vanligast bland dem som bor på Hönö/Fotö.

I LUPP 2023 ställs även en fråga om e-cigarett, och detta är det fler som röker (minst varje vecka): 12 procent totalt, 14 procent av killarna och 10 procent av tjejerna. Särskilt killarnas andel är större än GR-snittet. Beträffande e-cigarett är det "Övriga öar" som sticker ut, där var fjärde uppger sig röka det minst varje vecka.

Även snusande är vanligare bland killarna i Öckerö kommun jämfört med GR-snittet, med nästan var femte kille som uppger sig snusa på veckobasis (19 mot 7 procent i GR-snittet). Detta är en stor ökning mot tidigare. Av tjejerna är det bara 2 procent som uppger att de röker (sällsynt även tidigare). Totalt uppger 11 procent av åk8-ungdomar i Öckerö kommun att de snusar (GR-snittet är 5 procent). Beträffande snus är skillnaden lite mindre mellan de tre kommunområdesgrupperna, men andelen som snusar är störst hos åk8-ungdomarna som bor på "Övriga öar".

14 procent av ungdomarna i åk8 uppger att de minst någon gång i månaden dricker alkohol i form av starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit. 7 procent uppger att de gör det varje vecka. Andelen på månadsbasis är nästan dubbelt så stor hos killarna som tjejerna – 19 mot 10 procent, en könsskillnad som inte återfinns i GR-snittet, där både killarnas och tjejernas andel är 7 procent. Återigen syns en tydlig ökning i Öckerö kommun jämfört med 2017 och 2011 som främst handlar om killarna. Utifrån kommunområde är andelen som uppger att de dricker alkohol varje månad bland åk8-ungdomarna som bor på Hönö/Fotö dubbelt så stor jämfört med de två andra ögrupperna. Det ska beaktas att den här typen av enkätresultat, baserat på små svarsunderlag, är känsliga för oseriösa svar, som kan förekomma i grupper/klasser med ganska stort genomslag på ett genomsnitt. Det finns också anledning att påminna om att bortfall på skolenkäter till följd av elevfrånvaro kan samvariera med alkohol- och droganvändning.

7 procent av ungdomarna i åk8 anger att de har använt narkotika: 11 procent av killarna, 2 procent av tjejerna. På totalen matchar resultatet ungefär GR-snittet men killarna i Öckerö kommun uppger att de har använt narkotika i högre grad än GR-snittet. Resultatet innebär också en påtaglig förändring jämfört med 2017 då andelen totalt var 1 procent (jämförbar uppgift saknas för 2011). Återigen ska påminnas om att den här typen av enkätresultat är känsliga för oseriösa svar och för bortfall beroende på elevfrånvaro. Det gör det också vanskligt att tolka skillnader mellan boendeområden, som samtidigt kan ge viktiga signaler – i det här fallet en större andel åk8-ungdomar på "övriga öar" som uppger att de använt narkotika jämfört med dem som bor på Hönö/Fotö och Öckerö/Hälsö.

I LUPP 2023 ingår, i samma huvudfråga som nikotin och alkohol, en delfråga som rör vanan att spela om pengar. 5 procent av ungdomarna i åk8 uppger att de gör det minst varje månad, vilket dock endast gäller killar, där andelen är 10 procent, ungefär i nivå med GR-snittet. Ingen av åk8-ungdomarna som bor på "Övriga öar" uppger att hen brukar spela om pengar.

Ungefär nio av tio ungdomar i åk8 uppger att de är ganska eller mycket nöjda med livet, men en lite större andel killar än tjejer: 93 mot 87 procent – en könsskillnad som återfinns även i GR-snittet (där skillnaden är något större). Jämfört med 2017 är

andelen 2023 större för både tjejerna och killarna. Andelen varierar mellan 88 och 95 procent i de tre kommunområdesgrupperna.

Arbete

Tre av tio ungdomar i åk8 hade ett sommarjobb senaste sommaren, det vill säga före höstterminens start. Det var dock mer än dubbelt så vanligt bland killar än tjejer: 42 mot 17 procent. Könsskillnaden syns även i GR-snittet men mindre tydligt. Sett över tid utifrån Öckerö kommuns tre LUPP-mätningar har sommarjobbbandet blivit mycket vanligare bland killar (2011 var andelen 26 procent) medan det tvärtom minskat bland tjejer (2011: 28 procent). Könsskillnaden som syns 2023 fanns alltså inte 2011. Inom kommunen var andelen 2023 störst för åk8-ungomarna som bor på Öckerö/Hälsö, men skillnaden relativt de två övriga kommunområdena är relativt liten. För Öckerö kommun som helhet kan noteras att drygt var tionde ungdom i åk8 uppger att hen försökt få ett sommarjobb men inte lyckats få något.

Framtid

Drygt 70 procent av ungdomarna i åk8 räknar med att de kommer att läsa vidare på gymnasiet (frågan anger ”direkt eller senare”). Tjejernas andel är något större än killarnas: 73 mot 69 procent. Jämfört med 2017 är tjejernas andel dock mindre (2017: 83 procent). Killarnas andel 2023 är ungefär densamma som 2017, med resultatet att den tidigare könsskillnaden har krympt. Könsskillnaden 2023 speglar GR-snittet, men Öckerö kommuns andelar ligger strax under. Inom kommunen är planerna på att läsa vidare på gymnasiet vanligast bland ungdomarna som bor på Öckerö/Hälsö, därefter på Hönö/Fotö – och minst vanliga på ”Övriga öar”.

Nästan nio av tio ungdomar i åk8 ger uttryck för en ganska eller mycket positiv framtidssyn, utan nämnvärd könsskillnad. Jämfört med 2017 kan dock noteras en något mindre andel tjejer 2023 (86 mot 90 procent). Öckerö kommuns resultat speglar ungefär GR-snittet (88 procent totalt). Inom kommunen avviker gruppen åk8-ungdomar som bor på ”övriga öar” med 70 procent som uttrycker en positiv framtidssyn, att jämföra med cirka 90 procent på Hönö/Fotö och Öckerö/Hälsö.

Slutord

I sammanfattningar av enkätresultat försvinner lätt enskilda ungas uppfattningar och erfarenheter i ”medelvärdets skugga”, såväl de mer positiva som de mer negativa. Det är viktigt att resultaten från enkäten används som ett dialogunderlag och aldrig som en sanning som gäller alla ungdomar.

I tolkningar av ett enkätresultat är det alltid klokt att ställa sig frågan: Skulle resultatet vara detsamma om alla hade besvarat frågan? Det finns också anledning att vara källkritisk, exempelvis när det gäller resultat om alkohol- och droganvändning där det kan förekomma oseriösa inslag bland svaren.

I diskussioner om enkätresultat finns också risken att goda exempel från ungas vardag tappas bort när fokus naturligt riktas på problem som behöver åtgärdas. Även positiva resultat och erfarenheter behöver lyftas fram och tas tillvara i ett utvecklingsarbete.

Det är viktigt att betona att resultaten från LUPP 2023 är *ett* underlag att utgå från i ett sådant arbete. Andra kunskapskällor behövs för att ge en rikare bild av verkligheten. Inte minst behöver ungdomarna bjudas in i dialogen. Deras medverkan och tolkningar behövs för att hitta relevanta och konkreta svar på de viktiga frågor som enkätresultaten väcker.

I ett långsiktigt utvecklingsarbete för och tillsammans med kommunens ungdomar är LUPP-enkäten ett etablerat redskap för att kartlägga och följa ungas livssituation. Värdet av en enkät växer med möjligheten till relevanta referenspunkter. LUPP-samarbetet inom Göteborgsregionen gör det möjligt att jämföra Öckerö kommuns resultat med grannkommunernas. Ännu viktigare är att kommunens långsiktiga arbete med LUPP gör det möjligt att följa utvecklingen av ungas livssituation över tid. Hösten 2026 är planen att de kommuner i Göteborgsregionen som genomför LUPP-undersökningen gör det närmast. Då blir det kanske möjligt att se hur situationen för ungdomarna i Öckerö kommun har förändrats framöver.

Bilaga

Tabell 1. Svarsfrekvensen i olika grupper, årskurs 8

		Antal elever	Antal enkätsvar	Svarsfrekvens i procent
	Samtliga	157	139	89
Skola	Betelskolan	23	20	87
	Brattebergsskolan	79	64	81
	Hedens skola	55	55	100
Kön	Killar	82	72	88
	Tjejer	75	63	84
	Annan könstillhörighet	-	2	-
	Ej svar	-	2	-
Kommun- område	Hönö/Fotö	84	74	88
	Öckerö/Hälsö	45	39	87
	Övriga öar ¹	28	20	71
	Annan kommun än Öckerö ²	0	4	>100
	Ej svar	-	2	-

Kommentarer:

¹ Avser Björkö, Grötö, Kalvsund, Källö-Knippla, Hyppeln, Rörö (enkätens svarsalternativ).

² Det finns ingen känd orsak till den till synes orimliga svarsfrekvensen. En förklaring kan vara växelvis boende hos föräldrar i olika kommuner, en annan att elever har hunnit flytta sedan adressuppgifterna om eleverna inhämtades.

Tabell 2. Skola, kön och boendeområde i enkätsvaren jämfört med elevurvalet, årskurs 8

		Urvalet	Enkätsvaren	Differens (procentenheter)
Skola	Betelskolan	15	14	-1
	Brattebergsskolan	50	46	-4
	Hedens skola	35	40	5
	Summa procent	100	100	
	Antal personer	157	139	
Kön	Killar	52	53	1
	Tjejer	48	47	-1
	Summa procent	100	100	
	Antal personer	157	135 ¹	
Boende- område	Hönö/Fotoö	53	56	3
	Öckerö/Hälsö	29	29	0
	Övriga öar ²	18	15	-3
	Summa procent	100	100	
Antal personer	157	133 ²		

Kommentarer:

¹ Exkluderar svars personer med annan eller okänd könstillhörighet.

² Exkluderar svars personer med okänt kommunområde eller som angett att de bor i en annan kommun.

¹ Avser Björkö, Grötö, Kalvsund, Källö-Knippla, HyppeIn, Rörö (enkätens svarsalternativ).

Resultatdiagram